

Besluitformulier

Team Groen, Water en Bodem

Zaaknummer: 3720625 Datum: 10 februari 2026	Opsteller: Rutger Wierda
Onderwerp: Uitvoeringsprogramma 2026–2030 Klimaatadaptatie en Biodiversiteit	
Besluit: • Het Uitvoeringsprogramma 2026–2030 Klimaatadaptatie en Biodiversiteit vast te stellen; • De gemeenteraad te informeren over de vaststelling van het Uitvoeringsprogramma 2026–2030 Klimaatadaptatie en Biodiversiteit met bijgevoegde raadsinformatiebrief.	

Publiekssamenvatting

Klimaatverandering zorgt steeds vaker voor extreme weersomstandigheden zoals hitte, droogte en hevige neerslag, met risico's voor gezondheid, leefomgeving en biodiversiteit. Om deze gevolgen te beperken zet de gemeente Alphen aan den Rijn in op klimaatadaptatie en versterking van de biodiversiteit. Dit betekent het aanpassen van de leefomgeving door onder andere meer ruimte te geven aan water en groen, wat bijdraagt aan een gezonde leefomgeving, een sterk ecosysteem en aantrekkelijke economische vestigingslocaties.

Het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie en Biodiversiteit 2026–2030 is onderdeel van het Duurzaamheidsprogramma en bouwt voort op eerdere beleidsafspraken en landelijke kaders zoals het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Het programma werkt toe naar doelen voor 2030 en 2050 en bestaat uit zeven samenhangende onderdelen, waaronder het in beeld brengen van klimaatrisico's, het vergroenen van de openbare ruimte, klimaatadaptief bouwen en het versterken van biodiversiteit.

Naast maatregelen in de openbare ruimte, gebiedsontwikkelingen en het buitengebied, stimuleert de gemeente ook inwoners en ondernemers om hun eigen terreinen te vergroenen en te verduurzamen. De gemeente neemt hierin een regierol, met aandacht voor participatie, bewustwording, handelingsperspectief en financiële ondersteuning, zodat de gemeente stap voor stap klimaatbestendiger wordt.

Inleiding

Als gevolg van klimaatverandering hebben we steeds vaker te maken met weersextremen zoals hitte, droogte en hevige neerslag. Dit zorgt voor grotere risico's op klimaatschade en aantasting van onze gezondheid. Bovendien heeft klimaatverandering een negatief effect op natuurlijke ecosystemen en de biodiversiteit. Biodiversiteitsverlies vormt een eigenstandige problematiek, die de effecten van klimaatverandering versterkt.

Om de nadelige gevolgen te verminderen is het belangrijk dat we onze omgeving hierop aanpassen. Dit heet klimaatadaptatie. We doen dit onder andere door meer ruimte te geven aan water en groen in de

bebouwde omgeving. Klimaatadaptatie door extra groen en water draagt bij aan een gezonde leefomgeving en economische vestigingslocaties. Water en groen versterken bovendien het ecosysteem. Het opstellen van een uitvoeringsprogramma voor klimaatadaptatie en biodiversiteit sluit aan op afspraken in het bestuurlijk uitvoeringsprogramma 2022–2026 en op de gemeentelijke Omgevingsvisie.

Onderdeel van het Duurzaamheidsprogramma

Het Duurzaamheidsprogramma 2021–2030 omvat drie onderdelen:

- 1 Energietransitie
- 2 Klimaatadaptatie en biodiversiteit
- 3 Circulaire economie

Het uitvoeringsprogramma van het Duurzaamheidsprogramma liep van 2021–2023. Het onderdeel Energietransitie is in 2024 al doorontwikkeld en vastgesteld als Programma Energietransitie. Het onderdeel klimaatadaptatie en biodiversiteit is nu voor de komende vijf jaar doorontwikkeld in een uitvoeringsprogramma als onderdeel van het Duurzaamheidsprogramma.

Het programma is een uitwerking van de bestuurlijke doelen voor klimaatadaptatie en biodiversiteit, die in het Duurzaamheidsprogramma zijn bepaald voor de periode tot 2030 en tot 2050. Hierbij wordt aangesloten op de aanpak in het landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, en de afspraken in het Convenant klimaatadaptief bouwen.

Het Duurzaamheidsprogramma zorgt voor initiatie, regie en aanjagen van de opgaven van klimaatadaptatie en biodiversiteit. Een van de doelen is om de inspanningen die in dit plan zijn beschreven gaandeweg te borgen en te beleggen in de lijnorganisatie en andere thematische beleidsprogramma's.

Aanpak in zeven onderdelen

Het uitvoeringsprogramma omvat een aanpak in zeven onderdelen:

- 1 In beeld brengen van kwetsbaarheden en kansen door het uitvoeren van stresstesten en risicodialogen.
- 2 Voorbereid zijn op calamiteiten zoals wateroverlast, overstromingen en hittegolven.
- 3 Klimaatadaptatie in de bestaande openbare ruimte, waaronder toepassen van meer waterberging en meer bomen en ander groen.
- 4 Klimaatadaptatie bij gebiedsontwikkeling, door ontwikkelaars en de gemeente concrete kaders mee te geven voor het toepassen van water(berging), groen en klimaatrobuuste woningen.
- 5 Klimaatadaptatie in de private buitenruimte, onder andere door het stimuleren van vergroening in tuinen, op bedrijventerreinen en schoolpleinen, door bij te dragen aan maatschappelijke kennis en bewustwording over de risico's, en het bieden van een handelingsperspectief.
- 6 Klimaatadaptatie in het buitengebied, onder andere door klimaatadaptatie onderdeel te maken van de gebiedsstrategieën en aan te sluiten op landelijke en regionale aanpakken. De regie hiervoor wordt gevoerd vanuit het Programma Buitengebied Waardevol Buitengebied.
- 7 Versterken van de biodiversiteit, met een aanpak zoals die eerder is vastgelegd in de Agenda Groene Leefomgeving.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Het extremere weer als gevolg van klimaatverandering levert ook in gemeente Alphen aan den Rijn risico op schade, overlast of verminderde kwaliteit van de leefomgeving. Er zijn ook gevolgen voor de gezondheid: meer ziekte en sterfte door hitte en zomersmog en een toename van huidkanker, infectieziekten en allergieën. Bovendien heeft klimaatverandering een negatief effect op natuurlijke ecosystemen en de biodiversiteit.

Klimaatadaptatie kan klimaatschade helpen voorkomen. In de periode tot aan 2050 worden diverse maatregelen genomen in de bebouwde openbare ruimte, gebiedsontwikkelingsprojecten en het buitengebied. Zo wordt tussen nu en 2050 stap voor stap de fysieke buitenruimte klimaatbestendig gemaakt. Ook worden inwoners en ondernemers gestimuleerd en gefaciliteerd in het vergroenen en verduurzamen van hun eigen tuinen, daken en gebouwen.

Niet alle noodscenario's zijn te voorspellen en niet alle risico's zijn met aanpassing van de fysieke ruimte te voorkomen. Omgaan met veiligheidsrisico's is daarom niet alleen een zaak van de overheid, maar ook van de samenleving. Het is nodig dat ook inwoners zich bewust zijn van risico's en zich erop kunnen voorbereiden. Inwoners worden aangesproken op zelfredzaamheid, en ook op het zelf nemen van maatregelen.

Kader

- Coalitieakkoord en Uitvoeringsprogramma 2022–2026 'Zichtbaar en Dichtbij'
- Gemeentelijke Omgevingsvisie 'Groene Gemeente Met Lef!'
- Ruimtelijk Economische Koers naar 2040 'Kwaliteit in groen en groei'
- Sociale visie 2025–2030 'Samen Leven, Samen Bouwen'
- Duurzaamheidsprogramma 2021–2030
- Programma Buitengewoon Waardevol Buitengebied
- Gemeentelijk Watertaken Programma 2025–2028
- Beheervisie Openbare Ruimte 2025–2035 'Ontwikkeland Beheren'
- Agenda Groene Leefomgeving 2025–2030
- Programmavisie Gezond Stadshart
- Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- Convenant Klimaatadaptief bouwen

Argumenten

Het uitvoeringsprogramma 2021–2023 wordt hiermee geactualiseerd voor de thema's klimaatadaptatie en biodiversiteit. Daarbij gaan we door met waar we aan werkten en passen we ons waar nodig aan op

nieuwe richtlijnen. Het uitvoeringsprogramma biedt een overzicht van de benodigde aanpakken. Het is aanvullend op wat nog niet in andere programma's is vastgelegd, zoals het Gemeentelijk Watertaken Programma, Programma Beheer Openbare Ruimte of Programma Buitengewoon Waardevol Buitengebied.

We sluiten aan bij de landelijke aanpak van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA), en zijn in 2025 al gestart met een nieuwe ronde stresstesten. Daaruit volgt een nieuw zicht op de kwetsbaarheden voor klimaatrisico's in gemeente Alphen aan den Rijn. Dit uitvoeringsprogramma geeft invulling aan de vervolgacties die nodig zijn om de kwetsbaarheden aan te pakken.

Het is nodig dat ook inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden hun verantwoordelijke rol pakken en klimaatadaptatieve maatregelen nemen in hun eigen gebouwen en terreinen. Met dit uitvoeringsprogramma pakt de gemeente een regierol, waarmee anderen worden gestimuleerd en gefaciliteerd in het nemen van de juiste maatregelen. De aanpak voorziet in het bieden van handelingsperspectief voor onze inwoners en ondernemers. We zetten in op duidelijke communicatie, praktische mogelijkheden, en steun in de vorm van subsidies.

Duurzaamheid

Het Uitvoeringsprogramma 2026–2030 Klimaatadaptatie en Biodiversiteit omvat concrete maatregelen die bijdragen aan de duurzaamheidsdoelen zoals die zijn gesteld in het Duurzaamheidsprogramma, voor klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Participatie

De aanpak in het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie en Biodiversiteit is gericht op actieve deelname en participatie van inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners. Bij onderdeel 1: 'In beeld brengen van kwetsbaarheden en kansen' worden risicodialogen gevoerd met belanghebbenden in de omgeving. Deze zijn gericht op het eigen handelingsperspectief en zelfredzaamheid. Het opstellen van het hitteplan wordt in participatie met lokale belanghebbenden gedaan. Het stimuleren en inspireren van inwoners en ondernemers gebeurt volgens een participatieve aanpak. Voorbeelden zijn Operatie Steenbreek, Eetbaar Alphen en de stimuleringsregeling voor groenblauwe schoolpleinen.

Een deel van de aanpak is belegd in andere programma's, waar eigenstandige participatie heeft plaatsgevonden of nog plaatsvindt: Gemeentelijk Watertaken Programma, Agenda Groene Leefomgeving en Programma Buitengewoon Waardevol Buitengebied.

Het concept Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie en Biodiversiteit is voorgelegd aan verschillende lokale belangenorganisaties, te weten:

- Omgevingsdienst Midden–Holland
- Veiligheidsregio Hollands Midden
- Hoogheemraadschap van Rijnland
- GGD Hollands Midden
- Economic Development Board Alphen aan den Rijn
- Bomenpanel Alphen aan den Rijn
- IVN Alphen aan den Rijn
- Woningcorporatie Woonforte

Er is schriftelijk feedback geleverd en waar mogelijk is die in het uitvoeringsprogramma verwerkt, of wordt deze in de verdere samenwerking gebruikt.

Financiële consequenties

De geraamde kosten per maatregel zijn in het Uitvoeringsprogramma aangegeven. De kosten worden gedekt uit bestaande budgetten van het Duurzaamheidsprogramma, in combinatie met subsidiemogelijkheden en koppelkansen met de andere benoemde programma's.

Realisatie

Na vaststelling van het Uitvoeringsprogramma 2026–2030 Klimaatadaptatie en Biodiversiteit wordt de uitvoering gestart of vervolgd op de onderdelen die al lopen onder het Duurzaamheidsprogramma. In ruimtelijke projecten (onderhoud, reconstructies en gebiedsontwikkeling) en bij verduurzaming gemeentelijk vastgoed worden maatregelen voor klimaatadaptatie en biodiversiteit toegepast. Voor de particuliere terreinen waar de gemeente zelf geen eigenaar van is stimuleren we anderen om hiermee aan de slag te gaan.

Bijlage(n):

- Uitvoeringsprogramma 2026–2030 Klimaatadaptatie en Biodiversiteit
- Raadsinformatiebrief